

**Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
kako je izmijenjena Protokolima br. 11 i 14
s Protokolima br. 1, 4, 6, 7, 12 i 13**

Tekst Konvencije kako je izmijenjen odredbama Protokola br. 14 (CETS, br. 194), koji je stupio na snagu 1. lipnja 2010.

Tekst Konvencije prethodno je izmijenjen u skladu s odredbama Protokola br. 3 (ETS, br. 45), koji je stupio na snagu 21. rujna 1970., Protokola br. 5 (ETS, br. 55), koji je stupio na snagu 20. prosinca 1971., i Protokola br. 8 (ETS, br. 118), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1990. Sadrži također i tekst Protokola br. 2 (ETS, br. 44) koji je, u skladu s člankom 5., stavkom 3. navedenog Protokola, postao sastavnim dijelom Konvencije nakon 21. rujna 1970. kada je stupio na snagu. Sve odredbe koje su bile mijenjane ili dopunjene tim protokolima promijenjene su Protokolom br. 11 (ETS, br. 155), od datuma njegova stupanja na snagu 1. studenoga 1998. Od tog datuma Protokol br. 9 (ETS, br. 140), koji je stupio na snagu 1. listopada 1994., ukinut je, a Protokol br. 10 (ETS, br. 146) izgubio je svrhu.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Rim, 4. studenoga 1950.

Vlade potpisnice, članice Vijeća Europe,

uzimajući u obzir Opću deklaraciju o pravima čovjeka koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda proglasila 10. prosinca 1948.;

uzimajući u obzir da ta deklaracija nastoji osigurati opće i djelotvorno priznanje i poštovanje u njoj proglašanih prava;

uzimajući u obzir da je cilj Vijeća Europe postizanje većeg jedinstva njegovih članica, i da je jedan od načina postizanja toga cilja očuvanje i daljnje ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda;

potvrđujući svoju duboku privrženost tim temeljnim slobodama koje su osnova pravde i mira u svijetu i koje su najbolje zaštićene istinskom političkom demokracijom s jedne strane te zajedničkim razumijevanjem i poštovanjem ljudskih prava o kojima te slobode ovise s druge strane;

odlučne, kao vlade europskih država koje su vođene istinskim duhom političkih ideala i tradicije poštovanja slobode i vladavine prava, koji su njihova zajednička baština, poduzeti početne korake da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava utvrđenih Općom deklaracijom; sporazumjele su se kako slijedi:

Odjeljak I.

Prava i slobode

Članak 1.

Obveza na poštovanje ljudskih prava

Visoke ugovorne stranke osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u odjeljku I. ove Konvencije.

Članak 2.

Pravo na život

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kazneno djelo za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovog članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
- b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprečavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
- c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

Članak 3. Zabrana mučenja

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Članak 4. Zabrana ropstva i prisilnog rada

- 1. Nitko se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu.
- 2. Nitko se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad.
- 3. U svrhu tumačenja ovog članka pojam "prisilni ili obvezatni rad" ne obuhvaća:
 - a) svaki rad koji se u skladu s člankom 5. ove Konvencije zahtijeva od neke osobe na redovitom izdržavanju kazne ili za vrijeme uvjetnog otpusta na slobodu;
 - b) svaku vojnu službu ili, u zemljama gdje se dopušta odbijanje obnašanja vojne službe zbog prigovora savjesti, drugu službu određenu umjesto obvezatne vojne službe;
 - c) svaku službu koja se traži u slučaju nepogode ili nesreće koje ugrožavaju život i blagostanje zajednice;
 - d) svaki rad ili službu koji su dio uobičajenih građanskih obveza.

Članak 5. Pravo na slobodu i sigurnost

- 1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:
 - a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;
 - b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;
 - c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprečavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;
 - d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;
 - e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi sprečavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi je se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

2. Svatko tko je uhićen mora u najkraćem roku biti obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima toga uhićenja i o svakoj optužbi protiv sebe.

3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1.c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

5. Svatko tko je žrtva uhićenja ili pritvaranja suprotno odredbama ovoga članka ima izvršivo pravo na odštetu.

Članak 6. **Pravo na pošteno suđenje**

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisutnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Članak 7. **Nema kazne bez zakona**

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.

Članak 8. **Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života**

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 9. **Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi**

1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; to pravo uključuje slobodu da se promijeni vjeroispovijed ili uvjerenje i slobodu da se pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.

2. Sloboda iskazivanja vjeroispovijedi ili uvjerenja podvrgnut će se samo takvim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 10. **Sloboda izražavanja**

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprečava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda

ili prava drugih, radi sprečavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Članak 11. **Sloboda okupljanja i udruživanja**

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo osnivati sindikate ili im pristupati radi zaštite svojih interesa.

2. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje da se nameću zakonska ograničenja u ostvarivanju tih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

Članak 12. **Pravo na brak**

Muškarci i žene u dobi za sklapanje braka imaju pravo stupiti u brak i osnovati obitelj, u skladu s domaćim zakonima koji uređuju ostvarenje tog prava.

Članak 13. **Pravo na djelotvoran pravni lijek**

Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.

Članak 14. **Zabrana diskriminacije**

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

Članak 15. **Derogiranje u vrijeme izvanrednog stanja**

1. U vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može, u opsegu koji je strogo određen potrebama tih izvanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama po međunarodnom pravu.

2. Na temelju te odredbe ne može se derogirati članak 2., osim za slučajeve smrti prouzročene zakonitim ratnim činima, niti članci 3., 4. (stavak 1.) i 7.

3. Svaka visoka ugovorna stranka koja se posluži tim pravom derogiranja svojih obveza mora glavnog tajnika Vijeća Europe u cijelosti obavijestiti o mjerama koje je poduzela i o razlozima radi kojih je to učinila. Ona će također obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe o prestanku djelovanja tih mjera i o ponovnoj punoj primjeni svih odredaba ove Konvencije.

Članak 16.
Ograničenja političke djelatnosti stranaca

Ništa u člancima 10., 11. i 14. neće se smatrati kao da sprečava visoke ugovorne stranke u nametanju ograničenja političkoj djelatnosti stranaca.

Članak 17.
Zabrana zloupotrebe prava

Ništa se u ovoj Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, skupinu ili pojedinca neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin koji bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u ovoj Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa.

Članak 18.
Granice primjene ograničenja prava

Ograničenja prava i sloboda dopuštena ovom Konvencijom neće se primjenjivati u druge svrhe osim onih za koje su propisana.

Odjeljak II.
Europski sud za ljudska prava

Članak 19.
Ustanovljenje Suda

Radi osiguranja poštovanja obveza koje su visoke ugovorne stranke preuzele Konvencijom i dodatnim protokolima, ustanovljuje se Europski sud za ljudska prava, dalje: "Sud". On djeluje kao stalni Sud.

Članak 20.
Broj sudaca

Sud se sastoji od broja sudaca jednakog broju visokih ugovornih stranaka.

Članak 21.
Uvjeti za obavljanje službe

1. Suci moraju biti visokog moralnog ugleda i ispunjavati uvjete što se traže za obavljanje visokih sudačkih služba, ili pravnici priznati kao ugledni stručnjaci.

2. Suci djeluju u Sudu u osobnom svojstvu.

3. Tijekom svoga mandata suci ne mogu obavljati nikakve djelatnosti koje bi bile inkompatibilne s njihovom neovisnosti, nepristranosti ili sa zahtjevom punog radnog vremena njihove službe; o svim pitanjima koja proizađu iz primjene ovoga stavka odlučuje Sud.

Članak 22. Izbor sudaca

Suce u ime svake visoke ugovorne stranke bira Parlamentarna skupština većinom glasova, s liste od tri kandidata koje predlaže visoka ugovorna stranka.

Članak 23. Trajanje mandata i razrješenje

1. Suci se biraju na razdoblje od devet godina. Oni se ne mogu ponovno birati.

2. Mandat sudaca istječe kad navrše 70 godina.

3. Suci ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni. Međutim, oni nastavljaju rješavanje slučajeva što su ih bili započeli.

4. Sudac ne može biti razriješen službe osim ako ostali suci dvotrećinskom većinom odluče da je taj sudac prestao ispunjavati tražene uvjete.

Članak 24. Tajništvo i izvjestitelji

1. Sud ima Tajništvo čije se funkcije i organizacija propisuju poslovnikom Suda.

2. Kad sudi kao sudac pojedinac, Sudu pomažu izvjestitelji koji djeluju pod nadzorom predsjednika Suda. Oni su dio Tajništva Suda.

Članak 25. Plenarna sjednica

Sud u plenarnoj sjednici:

a) bira svoga predsjednika i jednog ili dva potpredsjednika na razdoblje od tri godine; oni se mogu ponovno birati;

b) osniva vijeća za određeno razdoblje;

c) bira predsjednike sudskih vijeća; oni se mogu ponovno birati;

- d) usvaja poslovnik Suda;
- e) bira tajnika i jednog ili više zamjenika tajnika;
- f) može podnijeti bilo koji zahtjev na temelju članka 26. stavka 2.

Članak 26. **Sudac pojedinac, odbori, vijeća i veliko vijeće**

1. Sud razmatra slučajeve koji su mu podneseni kao sudac pojedinac, u odborima od tri suca, u vijećima od sedam sudaca i velikom vijeću od sedamnaest sudaca. Sudska vijeća osnivaju odbore za određeno razdoblje.
2. Na zahtjev plenarne sjednice Suda, Odbor ministara može jednoglasnom odlukom i za određeno razdoblje, smanjiti na pet broj sudaca u vijećima.
3. Kad sudi kao sudac pojedinac, sudac neće ispitivati niti jedan zahtjev protiv visoke ugovorne stranke u čije je ime izabran.
4. U vijeće i veliko vijeće ulazi, po službenoj dužnosti, sudac koji je izabran u ime zainteresirane visoke ugovorne stranke. Ako takvog nema, ili je taj sudac spriječen, u svojstvu suca ulazi osoba koju predsjednik Suda izabere s liste koju ta stranka prethodno podnese.
5. Veliko vijeće uključuje i predsjednika suda, potpredsjednike, predsjednike vijeća i ostale suce izabrane u skladu s poslovnikom Suda. Kad veliko vijeće razmatra neki slučaj na temelju članka 43., niti jedan sudac iz vijeća koje je donijelo presudu ne može sudjelovati u radu velikog vijeća, s izuzetkom predsjednika vijeća i suca izabranog u ime zainteresirane visoke ugovorne stranke.

Članak 27. **Ovlasti suca pojedinca**

1. Sudac pojedinac može proglasiti nedopuštenim ili brisati sa sudske liste
2. Odluka je konačna.
3. Ako sudac pojedinac ne proglasi zahtjev nedopuštenim niti ga izbriše s liste, prosljedit će ga odboru ili vijeću na daljnje razmatranje.

Članak 28. **Ovlasti odbora**

1. Vezano uz zahtjev podnesen na temelju članka 34. odbor može jednoglasno:
 - a) proglasiti zahtjev nedopuštenim ili ga brisati s liste slučaja, kad takvu odluku može donijeti bez daljnjeg razmatranja; ili

b) proglasiti zahtjev dopuštenim te istodobno donijeti presudu o osnovanosti, ako o glavnom pitanju slučaja koje se odnosi na tumačenje ili primjenu Konvencije ili dodatnih protokola, postoji ustaljena sudska praksa ovoga Suda.

2. Odluke i presude iz stavka 1. su konačne.

3. Ako sudac izabran u ime zainteresirane visoke ugovorne stranke nije član odbora, odbor ga u bilo kojoj fazi postupka može pozvati da zauzme mjesto jednog od članova odbora, imajući u vidu sve bitne okolnosti, uključujući i pitanje je li se ta stranka usprotivila primjeni postupka iz stavka 1. b).

Članak 29.

Odluke vijeća o dopuštenosti i osnovanosti

1. Ako nije donesena odluka na temelju članka 27. ili 28., odnosno presuda na temelju članka 28., o dopuštenosti i osnovanosti pojedinačnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 34. odlučuje vijeće. Odluka o dopuštenosti može se donijeti odvojeno.

2. Vijeće odlučuje o dopuštenosti i osnovanosti međudržavnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 33. Odluka o dopuštenosti donosi se odvojeno, osim ako Sud, u iznimnim slučajevima, odluči drukčije.

Članak 30.

Ustupanje nadležnosti velikom vijeću

Ako se pri razmatranju slučaja pred vijećem pojavi neko važno pitanje koje utječe na tumačenje Konvencije ili dodatnih protokola, ili ako rješenje nekog pitanja pred vijećem može dovesti do rezultata koji je nespojiv s prije donesenom presudom Suda, vijeće može, u bilo kojem času prije donošenja presude, ustupiti nadležnost velikom vijeću, osim ako jedna od stranaka spora tome prigovori.

Članak 31.

Ovlasti velikog vijeća

Veliko vijeće:

a) odlučuje o zahtjevima podnesenima na temelju članka 33. ili članka 34. kada je vijeće prepustilo nadležnost prema članku 30., ili kada mu je slučaj podnesen na temelju članka 43.;

b) odlučuje o pitanjima podnesenim Sudu od strane Odbora ministara u skladu s člankom 46., stavkom 4.; i

c) razmatra zahtjeve za savjetodavnim mišljenjima podnesene na temelju članka 47.

Članak 32.

Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda proteže se na sve predmete glede tumačenja i primjene Konvencije i dodatnih protokola što su mu podneseni kao što je određeno u člancima 33., 34., 46. i 47.

2. U slučaju spora o nadležnosti Suda odlučuje Sud.

Članak 33. Međudržavni sporovi

Svaka visoka ugovorna stranka može se obratiti Sudu povodom svake navodne povrede odredaba Konvencije i dodatnih protokola od strane druge visoke ugovorne stranke.

Članak 34. Pojedinačni zahtjevi

Sud može primiti zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da ni na koji način neće sprečavati djelotvorno vršenje toga prava.

Članak 35. Uvjeti dopuštenosti

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.

2. Sud neće razmatrati niti jedan pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji je:

a) anonimn; ili

b) u osnovi isti kao neki predmet što ga je Sud već ispitivao, ili koji je već podvrgnut nekom drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja te ako ne sadrži nikakve nove relevantne činjenice.

3. Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. ako:

a) zahtjev smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očito neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva, ili

b) smatra da podnositelj nije pretrpio značajnu štetu, osim ako interesi poštivanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima traže ispitivanje osnovanosti zahtjeva te pod uvjetom da se na toj osnovi ne odbaci niti jedan slučaj koji nije propisno razmotren pred domaćim sudom.

4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka. Takva odluka može biti donesena u bilo kojem stadiju postupka.

Članak 36. **Intervencija treće stranke**

1. U svim slučajevima koji se razmatraju pred vijećem ili velikim vijećem visoka ugovorna stranka čiji je državljanin podnositelj zahtjeva ima pravo podnositi pisana očitovanja i sudjelovati u raspravi.
2. Predsjednik Suda može, u interesu pravilnog suđenja, pozvati svaku visoku ugovornu stranku koja nije stranka u postupku ili svaku zainteresiranu osobu koja nije podnositelj zahtjeva da podnesu pisana očitovanja ili da sudjeluju u raspravi.
3. U svim slučajevima pred vijećem ili velikim vijećem, povjerenik za ljudska prava Vijeća Europe može podnositi pisana očitovanja i sudjelovati u raspravi.

Članak 37. **Brisanje zahtjeva s liste**

1. Sud može u svakom stadiju postupka odlučiti da izbriše neki zahtjev s liste slučajeva kada okolnosti dovode do zaključka:
 - a) da podnositelj ne namjerava ustrajati u svojem zahtjevu, ili
 - b) da je predmet riješen, ili
 - c) da iz nekog drugog razloga koji utvrdi Sud više nije opravdano nastaviti s daljnjim ispitivanjem zahtjeva.Međutim, Sud će nastaviti ispitivanje zahtjeva ako to traže interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.
2. Sud može odlučiti da vrati zahtjev na svoju listu slučajeva ako smatra da to okolnosti opravdavaju.

Članak 38. **Ispitivanje slučaja**

Sud ispituje slučaj zajedno s predstavnicima stranaka, i ako je potrebno, provodi istragu za čije djelotvorno provođenje zainteresirane visoke ugovorne stranke pružaju svu potrebnu suradnju.

Članak 39. **Prijateljsko rješenje**

1. Sud se u bilo kojoj fazi postupka može staviti na raspolaganje zainteresiranim strankama u cilju postizanja prijateljskog rješenja na temelju poštivanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.
2. Postupak prema stavku 1. je povjerljive prirode.

3. Ako je postignuto prijateljsko rješenje, Sud će izbrisati slučaj sa svoje liste odlukom koja će sadržavati kratku izjavu o činjenicama i postignutom rješenju.

4. Ta se odluka dostavlja Odboru ministara koji nadzire izvršenje uvjeta prijateljskoga rješenja, kako su navedeni u odluci.

Članak 40. Javnost rasprava i pristup dokumentima

1. Rasprave su javne, osim kad Sud u iznimnim slučajevima drukčije odluči.

2. Dokumenti položeni kod tajnika dostupni su javnosti, osim kad predsjednik Suda drukčije odluči.

Članak 41. Pravedna naknada

Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.

Članak 42. Presude vijeća

Presude vijeća postaju konačne u skladu s odredbama članka 44., stavak 2.

Članak 43. Podnošenje velikom vijeću

1. U razdoblju od tri mjeseca nakon dana donošenja presude vijeća, svaka stranka spora može, u iznimnim slučajevima, zahtijevati podnošenje slučaja velikom vijeću.

2. Odbor od pet sudaca velikog vijeća prihvatit će zahtjev ako slučaj postavlja neko važno pitanje koje utječe na tumačenje ili primjenu Konvencije ili dodatnih protokola ili neki ozbiljan problem općeg značenja.

3. Ako odbor prihvati zahtjev, veliko će vijeće riješiti slučaj presudom.

Članak 44. Konačne presude

1. Presuda velikog vijeća je konačna.

2. Presuda vijeća je konačna:

a) kada stranke izjave da neće uložiti zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili

b) tri mjeseca nakon dana donošenja presude, ako nije uložena zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili

c) kad odbor velikoga vijeća odbije zahtjev o podnošenju na temelju članka 43.

3. Konačna se presuda objavljuje.

Članak 45. Obrazloženje presuda i odluka

1. Presude i odluke o proglašenju zahtjeva dopuštenim ili nedopuštenim trebaju biti obrazložene.

2. Ako presuda u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo da da posebno mišljenje.

Članak 46. Obvezatna snaga i izvršenje presuda

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.

2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.

3. Ako Odbor ministara smatra da je nadzor nad izvršenjem konačne presude otežan nekim pitanjem tumačenja vezanim uz tu presudu, Odbor može predmet uputiti Sudu da odluči o tom pitanju. Odluka Odbora o upućivanju se donosi dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora.

4. Ako Odbor ministara smatra da se neka visoka ugovorna stranka odbija podvrgnuti konačnoj presudi u sporu u kojemu je stranka, Odbor može nakon službene obavijesti toj stranci, odlukom usvojenom dvotrećinskom većinom predstavnika ovlaštenih sudjelovati u radu Odbora, uputiti Sudu pitanje je li ta stranka propustila ispuniti svoje obveze iz stavka 1.

5. Ako Sud ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara kako bi ovaj razmotrio mjere koje treba poduzeti. Ako Sud ne ustanovi povredu stavka 1., vratit će slučaj Odboru ministara koji će zaključiti ispitivanje slučaja.

Članak 47. Savjetodavna mišljenja

1. Sud može, na zahtjev Odbora ministara, davati savjetodavna mišljenja o pravnim pitanjima glede tumačenja Konvencije i dodatnih protokola.

2. Takva se mišljenja ne smiju odnositi na pitanja vezana uz sadržaj ili domašaj prava i sloboda određenih u odjeljku I. Konvencije i dodatnim protokolima, ili na bilo koje drugo pitanje koje bi Sud ili Odbor ministara mogli razmatrati na temelju nekog postupka koji je započeo u skladu s Konvencijom.

3. Odluke Odbora ministara da od Suda traži neko savjetodavno mišljenje donose se većinom glasova predstavnika koji imaju pravo djelovati u Odboru.

Članak 48.
Savjetodavna nadležnost Suda

Sud odlučuje je li zahtjev za savjetodavnim mišljenjem koji je podnio Odbor ministara unutar njegove nadležnosti kako je određuje članak 47.

Članak 49.
Obrazloženje savjetodavnih mišljenja

1. Savjetodavna mišljenja Suda trebaju biti obrazložena.
2. Ako savjetodavno mišljenje u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo da da posebno mišljenje.
3. Savjetodavna mišljenja Suda upućuju se Odboru ministara.

Članak 50.
Troškovi Suda

Troškove Suda snosi Vijeće Europe.

Članak 51.
Privilegiji i imuniteti sudaca

Suci uživaju za vrijeme vršenja svojih funkcija privilegije i imunitete predviđene člankom 40. Statuta Vijeća Europe te sporazumima sklopljenim na temelju tog članka.

Odjeljak III.
Razne odredbe

Članak 52.
Upiti glavnog tajnika

Na zahtjev glavnog tajnika Vijeća Europe svaka visoka ugovorna stranka dostavit će objašnjenje o načinu na koji njezino unutarnje pravo osigurava djelotvornu primjenu svih odredaba Konvencije.

Članak 53.
Osiguranje postojećih ljudskih prava

Ništa u ovoj Konvenciji neće se tumačiti kao da ograničava ili ukida bilo koje ljudsko pravo i temeljnu slobodu koji su priznati zakonima neke visoke ugovorne stranke ili bilo kojim drugim sporazumom kojega je ona stranka.

Članak 54. Ovlasti Odbora ministara

Ništa u ovoj Konvenciji ne ograničuje ovlasti Odbora ministara povjerene mu Statutom Vijeća Europe.

Članak 55. Isključenje drugih sredstava rješavanja sporova

Visoke ugovorne stranke sporazumne su da se, osim u slučaju posebnog sporazuma, neće pozivati na ugovore, konvencije ili izjave koji su između njih na snazi kako bi neki spor proizašao iz tumačenja ili primjene ove Konvencije tužbom podvrgle rješavanju putem nekog drugog sredstva osim onih koja su predviđena ovom Konvencijom.

Članak 56. Teritorijalna primjena

1. Svaka država može, prilikom ratifikacije ili u bilo kojem kasnijem času, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da će se, uz rezervu stavka 4. ovog članka, ova Konvencija primjenjivati na sva ili na neka područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.
2. Konvencija će se primjenjivati na području ili područjima navedenim u notifikaciji od tridesetoga dana nakon što glavni tajnik Vijeća Europe primi tu notifikaciju.
3. Na tim će se područjima odredbe ove Konvencije primjenjivati vodeći računa o lokalnim uvjetima.
4. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ovoga članka može naknadno u svakom času izjaviti da za jedno ili više područja na koja se izjava odnosi, prihvaća nadležnost Suda da prima zahtjeve fizičkih osoba, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno člankom 34. Konvencije.

Članak 57. Rezerve

1. Prilikom potpisivanja ove Konvencije ili polaganja isprave o njezinoj ratifikaciji svaka država može staviti rezervu na određenu odredbu ove Konvencije ukoliko neki zakon koji je u tom času na snazi na njezinom području nije u skladu s tom odredbom. Na temelju ovoga članka nije dozvoljeno stavljanje rezervi opće naravi.

2. Svaka rezerva stavljena na temelju ovoga članka treba sadržavati kratak prikaz zakona na koji se odnosi.

Članak 58. Otkazivanje

1. Visoka ugovorna stranka može otkazati ovu Konvenciju samo nakon isteka roka od pet godina od dana kada je ona postala stranka Konvencije, i šest mjeseci nakon što je svoju namjeru da otkáže Konvenciju notificirala glavnom tajniku Vijeća Europe, koji će o tome obavijestiti druge visoke ugovorne stranke.

2. Takvo otkazivanje ne može dotičnu visoku ugovornu stranku osloboditi njezinih obveza na temelju ove Konvencije u odnosu na bilo koji čin koji bi mogao predstavljati kršenje tih obveza, a koji je ona poduzela prije dana od kojega je otkazivanje postalo pravoaljavano.

3. Uz istu rezervu prestaje biti strankom ove Konvencije svaka visoka ugovorna stranka koja prestaje biti članicom Vijeća Europe.

4. Konvencija se može otkazati, u skladu s odredbama prethodnih stavaka, glede svakog područja na koje je njezina primjena protegnuta na temelju članka 56.

Članak 59. Potpisivanje i ratifikacija

1. Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje članicama Vijeća Europe. Ona podliježe ratifikaciji. Ratifikacije se polažu kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

2. Europska unija može pristupiti ovoj Konvenciji.

3. Ova Konvencija stupa na snagu nakon polaganja deset isprava o ratifikaciji.

4. Za svaku potpisnicu koja je naknadno ratificira, Konvencija stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

5. Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svakom članu Vijeća Europe stupanje na snagu Konvencije, imena visokih ugovornih stranaka koje su je ratificirale i polaganje svih isprava o ratifikaciji do kojih naknadno dođe.

Sastavljeno u Rimu 4. studenoga 1950. na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise svim potpisnicama.

Protokol uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Pariz, 20. ožujka 1952.

Vlade potpisnice ovog Protokola, članice Vijeća Europe,

odlučne da poduzmu potrebne mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda uz ona koja su već uključena u odjeljku I. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"), sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1. Zaštita vlasništva

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Članak 2. Pravo na obrazovanje

Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih s odgojem i poučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

Članak 3. Pravo na slobodne izbore

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će u razumnim razdobljima provoditi slobodne izbore tajnim glasovanjem, u uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

Članak 4. Teritorijalna primjena

Svaka visoka ugovorna stranka može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u bilo kojem kasnijem času, priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe izjavu o tome u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na područja, navedena u izjavi, za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

Svaka visoka ugovorna stranka koja je priopćila izjavu u smislu prethodnoga stavka može povremeno priopćiti novu izjavu kojom mijenja uvjete bilo koje ranije izjave ili izjavljuje da prestaje s primjenom odredaba ovoga Protokola u odnosu na bilo koje područje. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

Članak 5. Odnos prema Konvenciji

Visoke ugovorne stranke smatraju odredbe članka 1., 2., 3. i 4. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 6. Potpisivanje i ratifikacija

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje članicama Vijeća Europe koje su potpisnice Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji prilikom, ili nakon, ratifikacije Konvencije. Stupa na snagu nakon polaganja deset isprava o ratifikaciji. Za svaku potpisnicu koja ga naknadno ratificira Protokol stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe, koji će notificirati svim članicama imena država koje su ratificirale Protokol.

Sastavljeno u Parizu 20. ožujka 1952., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik dostavit će ovjerene prijepise svakoj vladi potpisnici.

**Protokol br. 4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o osiguranju određenih prava i sloboda uz ona uključena u Konvenciju i Protokol br. 1
Strasbourg, 16. rujna 1963.**

Vlade potpisnice ovog Protokola, članice Vijeća Europe,

odlučne da poduzmu potrebne mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda uz ona koja su već uključena u odjeljku I Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija") i u člancima 1. do 3. Prvog protokola uz Konvenciju potpisanog u Parizu 20. ožujka 1952., sporazumjele su se kako slijedi:

**Članak 1.
Zabrana dužničkog zatvora**

Nitko se ne smije lišiti slobode samo na temelju nesposobnosti da ispuni ugovornu obvezu.

**Članak 2.
Sloboda kretanja**

1. Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svoga boravišta na tom području.
2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu.
3. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim ona koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, za održavanje javnog poretka, radi sprečavanja zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.
4. Prava utvrđena u stavku 1. mogu također biti podvrgnuta, u određenim dijelovima područja, ograničenjima utvrđenima u skladu sa zakonom i koja su opravdana zaštitom javnog interesa u demokratskom društvu.

**Članak 3.
Zabrana protjerivanja vlastitih državljana**

1. Nitko ne smije biti protjeran, upotrebom bilo pojedinačnih ili kolektivnih mjera, sa područja države čije je državljanin.
2. Nitko ne smije biti lišen prava da uđe na područje države čiji je državljanin.

Članak 4.

Zabrana kolektivnog protjerivanja stranaca

Kolektivno protjerivanje stranaca je zabranjeno.

Članak 5.

Teritorijalna primjena

1. Svaka visoka ugovorna stranka može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u bilo kojem kasnijem času, priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe izjavu o tome u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na područja, navedena u izjavi, za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

2. Svaka visoka ugovorna stranka koja je priopćila izjavu u smislu prethodnoga stavka može povremeno priopćiti novu izjavu kojom mijenja uvjete ranije izjave ili izjavljuje da prestaje s primjenom odredaba ovoga Protokola u odnosu na bilo koje područje.

3. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

4. Područje bilo koje države na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem ratifikacije ili prihvata te države i svako područje na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem izjave te države dane na temelju ovog članka mogu se smatrati zasebnim područjima u svrhu upućivanja na područje neke države u člancima 2. i 3.

5. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ili 2. ovoga članka može, u bilo kojem kasnijem času, u ime jednog ili više područja na koja se izjava odnosi, izjaviti da prihvaća nadležnost Suda da prima zahtjeve pojedinaca, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno u članku 34. Konvencije glede svih članaka ili bilo kojeg članka od 1. do 4. toga Protokola.

Članak 6.

Odnos prema Konvenciji

Visoke ugovorne stranke smatraju odredbe članaka 1. do 5. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 7.

Potpisivanje i ratifikacija

1. Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje članicama Vijeća Europe koje su potpisnice Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji prilikom, ili nakon, ratifikacije Konvencije. On stupa na snagu nakon polaganja pet isprava o ratifikaciji. Za svaku potpisnicu koja ga naknadno ratificira Protokol stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

2. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe, koji će notificirati svim članicama imena država koje su ratificirale Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 16. rujna 1963., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi potpisnici.

Protokol br. 6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o ukidanju smrtne kazne Strasbourg, 28. travnja 1983.

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovog Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisanu u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"),

uzimajući u obzir da promjene do kojih je došlo u više država članica Vijeća Europe izražavaju opću tendenciju u prilog ukidanju smrtne kazne, sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1. Ukidanje smrtne kazne

Smrtna kazna se ukida. Nitko ne smije biti osuđen na takvu kaznu ili pogubljen.

Članak 2. Smrtna kazna u vrijeme rata

Neka država može zakonom predvidjeti smrtnu kaznu za djela počinjena u vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti; takva se kazna može primijeniti samo u zakonom određenim slučajevima i u skladu s odredbama toga zakona. Država mora priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe relevantne odredbe toga zakona.

Članak 3. Zabrana ukidanja

Odredbe ovog Protokola ne mogu se derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

Članak 4. Zabrana rezervi

Rezerve na temelju članka 57. Konvencije ne mogu se staviti na odredbe ovoga Protokola.

Članak 5. Teritorijalna primjena

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, navesti područje ili područja na koja će se ovaj Protokol primjenjivati.
2. Svaka država može u bilo kojem kasnijem času, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ovog Protokola na bilo koje drugo područje koje je navedeno u 16 Europska konvencija o ljudskim pravima

izjavi. U odnosu na to područje ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kada glavni tajnik primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava dana na temelju dvaju prethodnih stavaka glede bilo kojeg područja označenog u takvoj izjavi može se povući notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Povlačenje stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kada glavni tajnik primi takvu notifikaciju.

Članak 6. Odnos prema Konvenciji

Države stranke smatraju odredbe članka 1. do 5. ovog Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 7. Potpisivanje i ratifikacija

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, potpisnicama Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol ako istodobno ili prethodno nije ratificirala Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 8. Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kada je pet država članica Vijeća Europe izrazilo svoj pristanak da bude vezano ovim Protokolom u skladu s odredbama članka 7.

2. Za svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude vezana ovim Protokolom on stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 9. Funkcije depozitara

Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će državama članicama Vijeća:

- a) svaki potpis;
- b) polaganje svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svaki dan stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 5. i 8;
- d) svaki drugi čin, notifikaciju ili priopćenje koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 28. travnja 1983., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise ovoga Protokola svakoj državi članici Vijeća Europe.

Protokol br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Strasbourg, 22. studenoga 1984.

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovog Protokola,

odlučne da poduzmu daljnje mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda putem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"),
sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

Postupovne garancije glede protjerivanja stranaca

1. Stranac koji zakonito boravi na području neke države ne smije biti iz nje protjeran, osim radi izvršenja odluke donesene u skladu sa zakonom; i treba mu dopustiti da:

- a) iznese razloge protiv svog protjerivanja;
- b) zatraži ponovno razmatranje svog slučaja; i
- c) u tu svrhu bude zastupan pred nadležnim tijelom, ili pred osobom ili osobama koje to tijelo imenuje.

2. Stranac može biti i protjeran prije no što je ostvario prava iz stavka 1. toč. a), b) i c) ovoga članka kada je protjerivanje nužno radi interesa javnog reda ili se temelji na razlozima državne sigurnosti.

Članak 2.

Pravo na žalbu u kaznenim predmetima

1. Svatko osuđen od suda za kazneno djelo ima pravo od višeg suda tražiti ponovno razmatranje svoje presude ili kazne. Ostvarenje toga prava, kao i razlozi iz kojih se ono može vršiti, uređuju se zakonom.

2. Od ovog prava mogu se zakonom propisati iznimke za lakša kaznena djela, ili u slučajevima kad je nekoj osobi u prvom stupnju suđeno pred najvišim sudom ili ako je osuđena povodom žalbe protiv oslobađajuće presude.

Članak 3.

Naknada štete zbog pogrešne presude

Kad je neka osoba osuđena pravomoćnom presudom za kazneno djelo i kad je naknadno njezina presuda poništena, ili je ta osoba pomilovana na temelju novih ili novootkrivenih činjenica koje

upućuju na pogrešnu presudu, osoba koja je izdržavala kaznu kao posljedicu te presude oštećen će se u skladu sa zakonom ili praksom dotične države, osim ako se ne dokaže da je sama djelomice ili u cijelosti odgovorna za zakašnjelo utvrđenje do tada nepoznatih činjenica.

Članak 4.

Pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari

1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.
2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprečavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.
3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

Članak 5.

Jednakost među supružnicima

Supružnici međusobno i u odnosima prema svojoj djeci uživaju jednaka prava i obveze privatnopravne naravi pri sklapanju braka, za vrijeme trajanja braka i u slučaju razvoda. Ovaj članak ne sprečava države da poduzmu takve mjere koje su potrebne u interesu djece.

Članak 6.

Teritorijalna primjena

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, označiti područje ili područja na koja će se ovaj Protokol primjenjivati i izjaviti u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na to područje ili područja.
2. Svaka država može u bilo kojem kasnijem času izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe proširiti primjenu ovoga Protokola na bilo koje drugo područje koje je navedeno u izjavi. U odnosu na to područje Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kada glavni tajnik primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava dana na temelju dvaju prethodnih stavaka glede bilo kojeg područja označenog u takvoj izjavi može se povući ili izmijeniti notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Povlačenje ili izmjena stupaju na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kada glavni tajnik primi takvu notifikaciju.
4. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.
5. Područje bilo koje države na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem ratifikacije, prihvata ili odobrenja te države i svako područje na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem izjave te

države dane na temelju ovog članka, mogu se smatrati zasebnim područjima u svrhu upućivanja na područje neke države u članku 1.

6. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. Ili 2. ovoga članka može, u bilo kojem kasnijem času, u ime jednog ili više područja na koja se izjava odnosi, izjaviti da prihvaća nadležnost Suda da prima zahtjeve pojedinaca, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno u članku 34. Konvencije glede članaka 1. do 5. ovoga Protokola.

Članak 7. Odnos prema Konvenciji

Države stranke smatraju odredbe članaka 1. do 6. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 8. Potpisivanje i ratifikacija

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe potpisnicama Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol ako prethodno ili istodobno ne ratificira Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 9. Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kad je sedam država članica Vijeća Europe izrazilo svoj pristanak da budu vezane ovim Protokolom, u skladu s odredbama članka 8.

2. Za svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude vezana ovim Protokolom on stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 10. Funkcije depozitara

Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svim državama članicama Vijeća Europe:

- a) svaki potpis;
- b) polaganje svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svaki dan stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 6. i 9.;
- d) svaki drugi čin, notifikaciju ili izjavu koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 22. studenoga 1984. na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe.

Protokol br. 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Rim, 4. studenoga 2000.

Države članice Vijeća Europe potpisnice ove Konvencije,

Uzimajući u obzir temeljna načela prema kojima su sve osobe jednake pred zakonom i imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu;

Odlučne poduzeti daljnje korake za promicanje jednakosti svih osoba kroz kolektivno jačanje opće zabrane diskriminacije putem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisane u Rimu 4. studenog 1950. (u daljnjem tekstu »Konvencija«);

Ponovno potvrđujući da načelo nediskriminacije ne sprječava države članice da poduzmu mjere za promicanje potpune i učinkovite jednakosti, pod uvjetom da postoji objektivno i razumno opravdanje za te mjere,
Sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1. Opća zabrana diskriminacije

1. Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status.
2. Nitko ne smije biti diskriminiran od strane javnih tijela na bilo kojoj osnovi kako je navedeno u stavku 1.

Članak 2. Teritorijalna primjena

1. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, odrediti teritorij ili teritorije na koje će se ovaj Protokol primjenjivati.
2. Svaka država može naknadno, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ovoga Protokola na bilo koji drugi teritorij naveden u izjavi. U odnosu na takav teritorij, Protokol stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon dana kada glavni tajnik primi takvu izjavu.
3. Svaka izjava dana temeljem prethodna dva stavka može se, u odnosu na svaki teritorij utvrđen u takvoj izjavi, povući ili izmijeniti obaviješću upućenom glavnom tajniku. Povlačenje ili izmjena stupaju na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon dana kada glavni tajnik primi takvu obavijest.

4. Izjava dana u skladu s ovim člankom smatrat će se da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

5. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavcima 1. i 2. ovoga članka može u bilo kojem trenutku nakon toga izjaviti, u ime jednog ili više teritorija na koje se izjava odnosi, da prihvaća nadležnost suda za zaprimanje pojedinačnih molbi, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno člankom 34. Konvencije u odnosu na članak 1. ovoga Protokola.

Članak 3. Povezanost s Konvencijom

Kao i između država stranaka, odredbe članka 1. i 2. ovoga Protokola smatrat će se dodatnim člancima Konvencije, a sve odredbe Konvencije će se prema tome primjenjivati.

Članak 4. Potpisivanje i ratifikacija

Ovaj Protokol je otvoren na potpisivanje državama članicama Vijeća Europe koje su potpisale Konvenciju. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol, a da prethodno ili istovremeno nije ratificirala Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju položiti će se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 5. Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca, nakon dana kada je deset država članica Vijeća Europe izrazilo pristanak da budu vezane Protokolom u skladu s odredbama članka 4.

2. U odnosu na države članice koje naknadno izraze pristanak da budu vezane Protokolom, Protokol stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 6. Funkcije depozitara

Glavni tajnik Vijeća Europe dužan je obavijestiti sve države članice Vijeća Europe o:

- a. svakom potpisu;
- b. polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c. svakom datumu stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 2. i 5.;
- d. svakom drugom činu, obavijesti ili priopćenju u svezi s ovim Protokolom.

U potvrdu prethodno navedenog su niže potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Rimu dana 4. studenoga 2000., na engleskom i francuskom, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom izvorniku koji će biti pohranjen u arhive Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe će dostaviti ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe.

**Protokol br. 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o ukidanju smrtne kazne u svim okolnostima
Vilnius, 3. svibnja 2002.**

Države članice Vijeća Europe potpisnice ovog Protokola,

uvjerene da je pravo svakoga na život osnovna vrijednost u demokratskom društvu i da je ukidanje smrtne kazne bitno za zaštitu ovoga prava i za puno priznavanje urođenog dostojanstva svih ljudskih bića;

u želji za jačanjem zaštite prava na život zajamčenog Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisanom u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: »Konvencija«);

primjećujući da Protokol br. 6 uz Konvenciju, o ukidanju smrtne kazne, potpisan u Strasbourgu 28. travnja 1983., ne isključuje smrtnu kaznu u odnosu na djela počinjena u vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti;

odlučne poduzeti konačan korak u cilju ukidanja smrtne kazne u svim okolnostima; sporazumjele su se kako slijedi:

**Članak 1.
Ukidanje smrtne kazne**

Smrtna kazna se ukida. Nitko ne smije biti osuđen na takvu kaznu ili pogubljen.

**Članak 2.
Zabrana derogacije**

Odredbe ovoga Protokola ne mogu se derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

**Članak 3.
Zabrana rezervi**

Rezerve na temelju članka 57. Konvencije ne mogu se staviti na odredbe ovoga Protokola.

**Članak 4.
Teritorijalna primjena**

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, navesti područje ili područja na koja će se ovaj Protokol primjenjivati.

2. Svaka država može u bilo kojem kasnijem času, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ovoga Protokola na bilo koje drugo područje koje je navedeno u izjavi.

U odnosu na to područje ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi istek razdoblja od tri mjeseca, nakon dana kad glavni tajnik primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava dana na temelju dvaju prethodnih stavaka glede bilo kojeg područja navedenog u takvoj izjavi može se povući ili preinačiti notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Povlačenje ili preinaka stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi istek razdoblja od tri mjeseca nakon dana kad glavni tajnik primi takvu notifikaciju.

Članak 5. Odnos prema Konvenciji

Države stranke smatraju odredbe članka 1. do 4. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 6. Potpisivanje i ratifikacija

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, koje su potpisale Konvenciju. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol, ako nije prethodno ili istodobno ratificirala Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 7. Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi istek razdoblja od tri mjeseca nakon dana kada je deset država članica Vijeća Europe izrazilo svoj pristanak da bude vezano ovim Protokolom u skladu s odredbama članka 6.

2. Za svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude vezana ovim Protokolom, on stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi istek razdoblja od tri mjeseca nakon dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 8. Funkcije depozitara

Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svim državama članicama Vijeća Europe:

- a) svaki potpis;
- b) polaganje svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svaki dan stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 4. i 7.;
- d) svaki drugi čin, notifikaciju ili priopćenje koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Vilniusu, 3. svibnja 2002., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe.